

helyzetét. Ezt az érdeklődést be kell vinni tanításunkba is. Intézményeink nyújtsanak lehetőséget és megfelelő kedvezményeket idegenben élő magyar testvéreink és azok gyermekei részére. Középfokú iskoláinkba bocsássuk be a külföldi magyarok szépirodalmi és tudományos folyóiratait. A tanulók levelezése külföldön élő testvéreinkkel szintén nagy haszonnal járna. De magyar nyelvtanítványaink kívül gondolni lehet fajtestvéreinkre is. Sok módja van ennek a munkának, s ezek megvalósítása mind egy-egy építőkö a nemzet megerősödésében.

Matzko Gyula.

Der Deutsche Volkserzieher A f. é. 4. füzetében *Walter Kluge*: „**Feladás, (Árulkodás)**” cím alatt a következőket írja. Gonosz dolog az árulkodás. Sajnos a szülők és a nevelők még ma sem jutottak ennek tudatára. A felvigyázói rendszer még mindig érvényben van, ez pedig a gyanakvás mérgezett szellemét viszi bele az emberi közösségbe. A besúgó általában aljas és megvetett teremtés, mégis mi segítjük elő kifejlődését a felvigyázói rendszerrel. Az árulkodás már a családban kezdődik a testvérek közt, ha a szülők eltűrik. Sajnos az iskolában is van tanító, aki hallgat a besúgóra. Az osztályelső és a kevénc uralma a pártosság és igazságtalanság szellemét honosítja meg az osztályban, holott egyedül a nyílt őszinteség az, amely a közösségben az egymás iránti bizalmat előmozdítja. Gondoljunk csak a kummonista iskolásejtek romboló besúgó munkájára, mely odáig ment, hogy a tanítót is feladták a felsőbbségnek. Minden gyermek ösztönösen idegenkedik az iskolai fegyelmelésnek ilyenféle alkalmazásától. A gyermek igazi természete a nyíltság, s csak a rossz nevelés vezeti a besúgás útjára. Tartsanak a nevelők tekintetben önvizsgálatot, s hagyjanak fel ezzel a felügyeleti rendszerrel. Helyezzék helyébe a nyíltság, a világosság, a bizalom és az emberi megbecsülés légkörét, mely nemcsak az iskolának, hanem a nemzeti közösségnek is javára szolgál.

Friedrich Hermann: Közösség és kiválasztás. A mai nevelés a közösség szolgálatára kívánja az embereket alkalmassá tenni. Ezért a nevelés nem lehet mindenkire nézve egyforma, itt kiválasztásnak kell érvényesülnie, hogy a legkiválóbbak felszínre kerüljenek. A közösség arra törekszik, hogy jó közepes tehetségű tagokból álljon. A gyöngék ugyanis gyengítik erejét, míg az erősek erejük tudatában kiválnak a tömegből s magukra maradnak addig, amíg a tömeg utánaered s utoléri. Az erős és a harcos egyéniség a kritikus pillanatban mindig magára marad, a nevelésnek tehát tekintettel kell erre lennie, s nem szabad szem előtt veszítenie a kiváló képességű gyermekeket. De föl lehet-e ismerni a kiválót? A gyors felfogás, az ügyesség éppen nem ismertető jele a tehetségnek, mert ezek a vonások a közösségben fejlődnek ki a legjobban, márpedig a kiváló tehetség a közösségen kívül fejlődik. A társaságban való ügyes magatartás éppen a közösséges egyéniség jellemvonása. Az ügyetlenség, esetlenség, idegenszerűség inkább vall mély érzésre, kiválóságra. Vannak tehát a közösség szempontjából tehetségesek s vannak különlegesen tehetségesek. Mindkettő életszükségletet jelent a közre nézve. Az előbbi a közösségben fejlődik ki, az utóbbinak egyedüllétre van szüksége. Minden küzdő harcos egyedül harcol a tömegben, s a küzdelmet azok döntik el, akik az egyedüli harcra vannak berendezve. A tömeget a

gyöngeség érzete hozza össze, de a krízisben az önálló egyéniségek ragadják a tömeget magukkal. A nevelés tehát már korán válassza ki a tömegnevelésből a küzdőképes s kiváló tehetségű egyént. Miután ez utóbbiak döntik el a krízist, ezért tehát hagyjuk őket békében tehetségüket kifejleszteni.

Caesar Hagener. Szóbeli kifejezésről írásbeli kifejezésre. I. Nyelvtanítás helyett nyelvébresztés. Humboldt mondja, hogy a nyelvet nem tanítani, hanem felébreszteni kell. Az erényesség sem tanítható, hanem inkább példaképek útján felébreszthető. Az anyanyelvet sem úgy kell kezelni mint ismeretet. A nyelv a gyermekben csak olyan mértékben bontakozik ki, ameddig emberi mivolta terjed. Tompaérzésű gyermeknek a nyelve is silány, viszont gazdagérzésű gyermek nyelvi kifejezőmódja igazi beszéd. Gyakorlás útján lehet ugyan bizonyos nyelvkészséget elérni, de itt nem külső készségről, hanem belső nyelvről van szó, mely a gyermek népi mivoltának kifejezője. Az oktatásnak elsősorban az legyen a törekvése, hogy a gyermek az ő kicsiny belső világában otthon érezze magát, hogy azt nyelvében is képes legyen kifejezni. Tehát a gyermek nyelvét előbb fel kell ébreszteni, csak azután foghatunk hozzá beszédgyakorlatok segítségével a tanuló világának bővítéséhez. A valóságot minden gyermek másként látja, s ez az egyéni megfigyelés szab határt a nyelv kifejlesztésének. A nevelési munka tehát hasson oda, hogy a gyermek találja meg a világgal való kapcsolatát. Beszédgyakorlat ehhez nem elegendő, sokkal megfelelőbb valamely tevékenység utánzása, versmondás, történet önálló elmondása, mese értelmes elolvasása stb. Ezek új világot varázsolnak a gyermek szemébe, melyről tudni kíván, s beszélni is tud róla. Nyelvébresztő hatást kelt még a mimikai játék, a tánc, zene és a rajz. A nyelv fejlesztése tehát elsősorban a lélekre való hatástól függ.

II. Átugrás az írásbeli kifejezésre. Minden beszéd eredetileg kifejező mozgás. Itt a külső taglejtés csak kísérője a ritmusnak, a hanglejtésnek, s a hangsúlynak. A nyelvapolásnak ebből kell kiindulnia, az iskolában is így kell beszélni. Ha az ilyen beszédet leírjuk, mindjárt kitűnik annak elégtelensége. Nem elég tehát a beszédet hűen leírni, hanem a beszédmozgást is írásbeli formákba kell önteni. Ilyen metodika, mely az írásbeli kifejezésnek nehézségeit megoldaná, ilyen ma még nincsen. Ennek oka az, hogy eddig az írásbeli kifejezést a beszélt nyelv természetes továbbfejlődésének tekintették. Ez azonban tévedés. A beszédbeli és az írásbeli kifejezőmód két különböző szellemi tevékenység. A beszéd eleven tetteként megy végbe, s kifejezője az embernek. A hang, a taglejtés, a dallam, a szünet, a hangsúly a kifejezőmozgás jelenségei. A felnőtt, aki ma egy íráskultúrában él a szó és a mondat értelmét írásjelekkel igyekszik kifejezni, sőt az is, ami eredetileg mozgás volt, írásbeli jellel kell rögzítenie. Itt tehát a leírt szónak kell átvennie a taglejtés, hangsúly stb. kifejezőmozgás értelmező szerepét. A beszélő ember a hangadás közben találja meg a kellő kifejezést, míg az író ember először jóltagolt szófüzessé változtatja át gondolatát, mielőtt leírja. Tehát beszéd és írás nem ugyanazon szellemi tevékenység: A gyermek számára a beszéd még mozgás. Az első leírás ennek a mozgásnak formába való merevítését kívánja. A módszertani probléma abban áll, hogy a beszédmozgást leírható szavakba kell önteni. A beszédbeli gazdagság azon-

ban elvész, ha a beszéd és az írás közti szakadékot nem látjuk, s előkészítés nélkül tesszük meg az ugrást a beszédről az írásra. Minél korábban tesszük meg ezt az ugrást, annál veszedelmesebb, mert a 7—8 éves gyermek még kevés olyan biztos kifejezőmozgással rendelkezik, amelyik írássá ültethető át. Ha korán kezdjük az írást, akkor megfosztjuk a gyermeket a beszéd kifejezési erejétől, mert ez az erő csupán tevőleges beszédben növekszik. Ami szóbelileg nem fejlődött ki, az nem fejezhető ki írásban sem. Az írást tehát csak akkor szabad elkezdni, ha a nyelvet mozgásszerűen, azaz beszélve és hallgatva is tökéletesen bírjuk. Írásban a gyermek látszólag jobb, találóbb kifejezéseket alkalmaz, nyelvezete gazdagabbá, választékosabbá válik. Ez ne vezessen minket félre, mert itt csak a nyelvi kifejezőeszközök gyarapodnak, a nyelvkészség az, amelyik növekszik. A legprecízebb írásbeli kifejezés sem lehet pontosabb annál, mint amit beszélve valóban, mozgásszerűen átérzünk s hanggal kifejezünk. Tanítani tehát csupán a nyelvkészséget lehet, csupán az átültetés technikáját, de ez a készség nem nőhet túl a gyermek meglevő nyelverején, ha az a nyelv valódi akar maradni. Az írásra való bevezetés abból a föltevésből indul ki, hogy a gyermek nyelve nem az alany-állítmány sémája szerint épül fel, hiszen a gyermek már ismer egy csomó viszonyító elemet és kapcsoló formát (cél, ok, idő stb.) A tömondat, bármilyen egyszerű is, már elvont dolog, s a gyermek beszédjében alig fordul elő. Az írásnál tehát a gyermeknek hosszabb gondolatot is kell emlékeztetben megtartani tudnia. Gyöngye tehetségű gyermekek itt csődöt mondanak. Ezeknek kétféle módon lehet segíteni: 1. kijavítjuk a mondatot úgy, ahogyan a gyermek kifejezni akarta, és 2. rászoktatjuk, hogy rövidebb mondatokban beszéljen. A többi gyermek azonban már az első írásnál is gazdagabb, bővebb tagozatu mondatot alkalmazhat, mert ez a természetes. A mondat jelentése a leíraskor is pontosan fedje a beszélt mondat értelmét. Lássuk a gyermek tisztán, hogy a legkisebb kijelentésnek is értelmesnek kell lennie. A pont, kérdőjel, felkiáltójel, a megszorítás, következtetés, összehasonlítás, oly fordulatok, amelyeket a beszédben hangsúllyal, szünettel, hanglejtéssel fejezett ki, s ezek írásban sem hanyagolhatók el. A tanításnál tehát első a nyelvébresztés, csak azután jön a technikai munka a készségszerű gyakorlás; a kettő nem tévesztendő össze. —

Jármai Vilmos.

H I R E K

Székfoglaló a Magyar Paedagógiai Társaságban. Lapunk felelős szerkesztője f. évi november hó 19-én *Az öntevékenységi elvnek érvényesítése a nevelő oktatásban* c. értekezésével tartotta meg székfoglalóját a Magyar Paedagógiai Társaságban.

Dr. Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana. c. nagy művének I. része (*Az első hat életév*) már megjelent, mely méltán nagy érdeklődést